

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Den utvidgade läroplikten ur gymnasie- och yrkesutbildningens perspektiv

Undervisnings- och kulturministeriet
webbinarium 9.2.2021

Piritta Sirvio, regeringsråd
Undervisnings- och kulturministeriet

 Oppivelvollisuuden
laajentaminen

FULLGÖRANDE AV LÄROPLIKTEN

Läropliktslagens mål (1 §)

- Att för alla trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i livet och i samhället
  - en läroplikt som upphör efter den grundläggande utbildningen motsvarar inte längre dagens kompetenskrav
- Främja lika möjligheter att utveckla sig själv enligt förmåga och behov
- Höja utbildnings- och kompetensnivån
  - cirka 16 % av åldersklassen blir för närvarande utan en examen på andra stadiet
- Minska skillnaderna i lärande och öka likabehandlingen och jämlikheten i utbildningen.
  - varje ung människa garanteras en examen på andra stadiet
- Öka barns och ungas välfärd
- Ett mål är också att höja sysselsättningsgraden

Reformens ikraftträdande

- Lagarna stadfästes 30.12.2020
- Skyldigheten att söka till utbildning i kraft 1.1.2021
  - även anordnaren av grundläggande utbildning har handlednings- och tillsynsansvar
- Läropliktslagen och avgiftsfriheten i kraft 1.8.2021
- Utbildning som handleder för examensutbildning fr.o.m. 1.8.2022
  - påbyggnadsundervisningen efter den grundläggande utbildningen, utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning (LUVA) och utbildningen som handleder för yrkesutbildning (VALMA) sammanslås

Centrala lagar

- Läropliktslagen (1214/2020)
- Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020)
- Lagen om ändring av gymnasielagen (1217/2020)
- Lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (1218/2020)
- Lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1220/2020)
- Lagen om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister (1221/2020)
- Lagen om ändring av lagen om stöd för skolresor (1223/2020)
- Lagen om ändring av 20 § i lagen om studentexamen (1224/2020)
- Lagen om ändring av 1 och 9 § i lagen om elev- och studerandevård (1225/2020)

Vilka berörs av reformen?

- Unga som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs som läropliktiga 1.1.2021 eller därefter
  - om den grundläggande utbildningens lärokurs har avlagts eller den nuvarande läroplikten har upphört före denna tidpunkt omfattas personen inte av läropliktslagen
  - de som för närvarande deltar i påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen eller VALMA-utbildning omfattas inte av den utvidgade läroplikten.
- Läroplikt och avgiftsfrihet går hand i hand
  - en person som inte omfattas av läroplikt har inte heller rätt till avgiftsfri utbildning på andra stadiet

När läroplikten börjar och upphör (2 §)

- Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga
  - den vanliga vistelseorten bestäms utifrån lagen om hemort
  - de som uppehåller sig i Finland i studiesyfte eller annars tillfälligt är inte läropliktiga (och är inte heller berättigade till avgiftsfri utbildning på andra stadiet)
- Läroplikten börjar på motsvarande sätt som nu det år då barnet fyller 7 år
  - ett undantag är förlängd läroplikt, då läroplikten börjar ett år tidigare
- Läroplikten upphör när man
  - fyller 18 år ELLER
  - avlägger en examen på andra stadiet (studentexamen eller yrkesexamen)

Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen (4 §)

- Gymnasieutbildningens lärokurs
  - lärokursen för unga eller för vuxna
  - inte enbart ämnesstudier
- Grundläggande yrkesexamen eller yrkesexamen
  - PUK ska utarbetas så att tiden för avläggandet av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år (YrkesutbL 44 §)
  - enbart delar av examen om man inte har färdigheter för att avlägga hela examen
- Studentexamen

Läroplikten kan dock fullgöras även i (4 §)

- Övergångsskedets utbildningar läsåret 2021–22
  - påbyggnadsundervisning efter grundläggande utbildning (klass 10)
  - utbildning som handleder för yrkesutbildning (VALMA)
  - utbildning som förbereder för gymnasieutbildning (LUVA)
- Utbildning som handleder för examensutbildning (TUVA)
  - en ny utbildningshelhet fr.o.m. 1.8.2022
- Folkhögskolornas utbildningar för läropliktiga
  - Utbildningsstyrelsens grunder för läroplanen fr.o.m. 1.8.2021
- Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv (TELMA)
  - de med svårast funktionsnedsättning

Läroplikt kan även fullgöras av, specialfall (4 och 5 §)

- 17-åringar som inte slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs
  - Den grundläggande utbildningen avslutas när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år. (Lagen om grundläggande utbildning 26 § 1 mom.)
  - grundläggande utbildning för vuxna (läroplikten kan inte fortsätta i den s.k. grundläggande utbildningen för barn)
  - utbildning i övergångsskedet eller examensinriktad utbildning om man antas (i enlighet med grunderna för antagning)
- Invandrare med bristfälliga språkkunskaper
  - grundläggande utbildning för vuxna, även om lärokursen redan skulle vara slutförd (undervisning i läs- och skrivförmåga)
  - folkhögskolornas integrationsutbildningar
- Samer i läsårsutbildning i Sameområdets utbildningscentral
- Motsvarande utbildning utomlands (gränstrakterna) eller på Åland

Tillräckliga framsteg i studierna (6 §)

- Framstegen i de studier som omfattas av läroplikten ska följa den läropliktiges individuella studieplan
  - individuella mål och färdigheter beaktas
- Utbildningsanordnaren har en skyldighet att meddela vårdnadshavaren om den läropliktiges framsteg i studierna inte är tillräckliga
- En vårdnadshavare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet att övervaka fullgörandet av läroplikten kan dömas till böter för försummelse av tillsyn av den läropliktige
- Den läropliktige själv drabbas inte av några sanktioner till följd av försummelse av läroplikten

Avbrytande av fullgörandet av läroplikten (7 §)

- Läropliktiga har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid
  1. på grund av en långvarig sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten
  2. under moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledigheten (i praktiken föräldrapenningsperioden)
  3. under en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad, om den läropliktige utomlands deltar i utbildning som motsvarar fullgörandet av läroplikten eller han eller hon annars kan anses fullgöra sin läroplikt under vistelsen utomlands
  4. på grund av något annat vägande skäl som hänför sig till den läropliktiges livssituation och som hindrar fullgörandet av läroplikten
- Fullgörandet av läroplikten kan avbrytas tills vidare, om det hinder som avses i 1 punkten är av bestående natur

Beslut om avbrytande

- Beslutet om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas alltid på den läropliktiges eller vårdnadshavarens/någon annan laglig företrädares **ansökan**
- Om avbrytandet beslutar
  - utbildningsanordnaren
  - boendekommunen om den läropliktige inte är studerande hos någon utbildningsanordnare
- För hur lång tid?
  - utgångspunkten är att avbrottet varar lika länge som omständigheten
  - efter att denna vissa tid är över går man igenom situationen
  - möjlighet att fortsätta avbrottsperioden

Att beakta i samband med beslut om avbrytande

- Läropliktslagens bestämmelse ersätter för de läropliktigas del bestämmelserna om tillfälligt avbrytande av studierätten (GymnL 23 §, YrkesutbL 96 §)
- Innan beslutet fattas ska det utredas om läroplikten i de situationer som avses i 1 och 4 punkten (sjukdom/skada, svår livssituation) kan fullgöras med hjälp av individuella val, individualisering, nödvändiga stödåtgärder eller rimliga anpassningar
- Rätt att söka ändring (LPL 24 §)
  - begäran om omprövning till regionförvaltningsverket, 14 dagar från delfåendet av beslutet
  - ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstolen
  - HFD med besvärstillstånd
- Grunderna för avbrytande gäller all utbildning för läropliktiga, även den grundläggande utbildningen

Fullgörande av läroplikten utan att delta i undervisningen

- Särskild examen enligt gymnasielagen (GymnL 36 § 2 och 3 mom)
  - den läropliktige ska kontakta gymnasiet om hen vill avlägga prov för en särskild examen
  - den läropliktige ska göra upp en personlig studieplan
  - den utbildningsanordnare som tar emot provet har handlednings- och tillsynsansvar
  - den läropliktiges prestationer uppges som grund för finansieringen (FinansieringsL 24 § 9 mom och Statsrådets förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet 20 §)
- I yrkesinriktad utbildning kan man direkt delta i yrkesprov.
  - den läropliktige ska kontakta den utbildningsanordnare där hen vill avlägga yrkesprov
  - PUK utarbetas (den läropliktige själv ansvarar för införskaffande av kunskapen)
  - den utbildningsanordnare som anordnar yrkesproven har handlednings- och tillsynsansvar
  - prestationerna meddelas på normalt sätt som grund för finansieringen

Tillfällig avstängning av läropliktig (8 §)

- En läropliktig kan som disciplinärt straff avstängas från läroanstalten för högst **3 mån.** (GymnL 41 §, YrkesutbL 85 §)
  - andra än läropliktiga för högst 1 år
- Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den läropliktiga och vårdnadshavaren utarbeta en **plan** för hur läroplikten avläggs under den tillfälliga avstängningen
  - den läropliktige ska i enlighet med planen främja sina studier självständigt eller i andra lärmiljöer än vid läroanstalten eller på arbetsplatsen
  - rätt att få sådan **undervisning och handledning** som möjliggör att studierna framskrider enligt planen
  - rätt till **elevhälsans tjänster**
- En läropliktig studerande uppges under en tillfällig avstängning som grund för **finansieringen**

Tillfällig avstängning av läropliktig

- Vad händer om den läropliktige inte följer den uppgjorda planen under den tillfälliga avstängningen?
- Den läropliktige anses ha **avgått** om hen utan grundad anledning inte deltar i utarbetandet av planen eller i väsentlig grad underlåter att följa den plan som har utarbetats
  - **skyldighet att meddela** innan en läropliktig anses ha avgått: utbildningsanordnaren ska meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om hen inte iakttar bestämmelserna i denna paragraf.
  - meddelande till boendeorten om den läropliktige anses ha avgått

HANDLEDNINGS- OCH TILLSYNSANSVAR

Vårdnadshavarens tillsynsansvar

- Den läropliktiges vårdnadshavare ska se till att den läropliktige fullgör läroplikten. (9 §)
- En vårdnadshavare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 9 § att övervaka fullgörandet av läroplikten, ska *för försummelse av tillsyn av den läropliktige* dömas till böter. (22 §)
  - när försummelsen av tillsynsansvaret bedöms ska vårdnadshavarens faktiska möjligheter att övervaka fullgörandet beaktas, t.ex. den läropliktiges ålder, självständigt boende
  - barnskyddsanmälan, utredningsbegäran till polisen
- För den läropliktige själv har inte uppställts några sanktioner till följd av försummelse av läroplikt.

Skyldighet att söka till utbildning samt handlednings- och tillsynsansvar

- Skyldighet att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen (10 §)
  - våren i 9:an
  - när en utbildning i övergångsskedet tar slut
  - om man annars saknar studieplats (t.ex. avbrutna studier)
- Anordnaren av grundläggande utbildning och utbildning i övergångsskedet har handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning, vilket upphör (11 §)
  - när den läropliktige har inlett fortsatta studier (enbart det att man fått eller tagit emot en studieplats räcker inte)
  - den tidpunkt i slutet av augusti som årligen fastslås som den dag när läroplikten granskas
  - inom en månad från det att studierna upphört om grundläggande utbildning eller utbildning i övergångsskedet upphör vid någon annan tidpunkt än vid vårterminens slut

Utredning av den läropliktiges situation i ansökningsskedet (11 §)

- Utbildningsanordnaren utreder den läropliktiges ansökan till utbildning och inledande av studier utifrån de uppgifter som förts in i de **register** som avses i lagen om nationella studie- och examensregister
  - antagningsregistret
  - informationsresursen Koski
  - den nya VALPAS-tjänsten
- Den läropliktige ska på **begäran** av utbildningsanordnaren lämna en redogörelse över ansökningar till och inledande av studier, om uppgifterna inte framgår av registren
- Anmälan till den läropliktiges boendekommun om den läropliktige efter att handlednings- och tillsynsansvaret upphör är utan studieplats (inte har inlett studier)

Handlednings- och tillsynsansvar under studierna (12 §)

- Handlednings- och tillsynsansvaret
  - börjar när den läropliktiga har inlett sina studier
  - upphör när den läropliktiges studierätt eller läroplikt upphör
- Uppföljning av hur den läropliktiges studier framskrider
  - meddela vårdnadshavare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen
  - utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga
  - vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster (social- och hälsovårdstjänster, ungdomsväsendets tjänster, rehabiliteringstjänster)

Om en läropliktig ämnar avbryta sina studier (12 §)

- Tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare utreda möjligheterna att avlägga studier i en annan lärmiljö eller att söka till någon annan utbildning
  - t.ex. verkstadsverksamhet som lärmiljö
  - vid behov ska alternativen utredas i samarbete med en annan utbildningsanordnare
  - utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga
  - vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster (social- och hälsovårdstjänster, ungdomsväsendets tjänster, rehabiliteringstjänster)

Försummelse av studierna gymnasielagen 24 §

- Studierätten förloras även av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna.
  - Studierätt anses vara förlorad **senast en månad** efter att man för sista gången har deltagit i undervisningen.
  - Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren **meddela** den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om hen inte deltar i undervisningen.

Försummelse av studier yrkesutbildning (YrkesutbL 97 §)

- En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro.
  - En läropliktig anses ha avgått **senast en månad efter** att hen för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet.
  - Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren **meddela** den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om hen inte deltar i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen eller i yrkesprov eller visar sitt kunnande på andra sätt.

När en läropliktig anses ha avgått (13 §)

- Innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, ska det **utredas** om den läropliktige har inlett nya studier
  - registeruppgifter eller uppgifter begärs av den studerande själv
- Om nya studier inte inletts
  - anses hen ha avgått
  - anmälan till boendekommunen
- Egen avgångsanmälan
  - en läropliktig kan anses ha avgått på basis av egen anmälan **endast om** den läropliktige har inlett nya studier

Boendekommun

- Vad är en boendekommun?
  - den faktiska boendekommunen, som i vissa fall kan vara en annan än hemkommunen
  - hemkommunen, om annan utredning saknas (t.ex. adressuppgifter som uppgetts till läroanstalten)
- Vilken instans i boendekommunen är ansvarig?
  - i läropliktslagen fastslås inte vilken instans i boendekommunen som ansvarar för de handlednings- och tillsynsuppgifter som avses i lagen
  - varje kommun bestämmer själv hur handledningen och tillsynen ordnas
  - anmälningar via VALPAS-tjänsten

Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar

- Börjar när en i läropliktslagen avsedd anmälan om att en läropliktig saknar studieplats eller har avbrutit sina studier har gjorts till den läropliktiges boendekommun
- Upphör när den läropliktige har inlett studier
  - handlednings- och tillsynsansvaret övergår till utbildningsanordnaren
- Har i sista hand dessutom alltid ansvaret om det inte har ålagts någon annan aktör
  - sådana som deltar i den grundläggande utbildningen som hemundervisning
  - unga som nyligen flyttat till Finland och som ännu inte börjat i någon utbildning

Boendekommunens uppgifter

- Reda ut den ungas situation och stödbehov
  - tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare
- Hänvisa personen
  - att söka till en lämplig utbildning
  - vid behov till andra ändamålsenliga tjänster
  - vid behov ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten (om inte är i skolskick)
- Anvisande av studieplats

Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

- Regleringen om anmälningsskyldigheter ändras (Ungdomslagen 11 §)
- I fortsättningen ska utbildningsanordnaren lämna ut **uppgifter om andra unga än läropliktiga unga**, som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning
- En ung persons identifierings- och kontaktuppgifter kan med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den ungas hemkommun
  - undervisningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen
  - utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning

Anvisande av studieplats (15 §)

- Boendekommunens uppgift
- **Två månader efter** att anmälan inkommit
  - 2 mån. tid att reda ut situationen och fritt söka till utbildning
- I utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.
  - läsåret 2021–22: de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet (26 §)
- Studieplats anvisas vid **närmaste lämpliga läroanstalt**
  - boendekommunen har inte ansvar för att anordna utbildning
  - kan vara en läroanstalt som ligger inom en annan kommuns område (tillstånd att anordna TUVA-utbildning)
  - boendekommunens egen TUVA-utbildning

När studieplats anvisas beaktas

- Utbildningsutbudet i området
- Avståndet och trafikförbindelserna mellan den läropliktiges hem och läroanstalten
- Behovet av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd
  - om den läropliktige bedöms behöva krävande särskilt stöd, ska hen anvisas studieplats i en utbildning i enlighet med ett sådant anordnartillstånd
- Den läropliktiges personliga önskemål
- I finsk- eller svenskspråkig utbildning
  - undervisningsspråket i den grundläggande utbildningen eller enligt individuella önskemål och färdigheter

Vad innebär anvisandet av studieplats ur utbildningsanordnarens perspektiv?

- **Viktigt att bygga upp regionala verksamhetsmodeller!**
- Skapande av ett riksomfattande nätverk för TUVA-utbildningen (UKM:s anordnartillstånd)
  - Nuvarande VALMA-tillstånd kvarstår
  - anordnare av gymnasieutbildning och andra nya anordnare ska söka om tillstånd att ordna TUVA-utbildning (ansökan våren 2021)
  - privata anordnare av grundläggande utbildning kan med stöd av anordnartillståndet ordna påbyggnadsundervisning t.o.m. 31.7.2025
  - kommuner kan anordna på frivillig basis (utan anordnartillstånd)

Skyldighet att ta emot en anvisad studerande

- En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ska anta en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren
- Utbildningsanordnaren hörs innan studieplatsen anvisas
  - studerandens stödbehov (krävande särskilt stöd)
  - situationen i fråga om lediga studieplatser

AVGIFTSFRI UTBILDNING PÅ ANDRA STADIET

Avgiftsfri utbildning på andra stadiet

- I och med den utvidgade läroplikten utvidgas även den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning på andra stadiet
- Avgiftsfritt för den studerande
  - undervisning och dagliga måltider (nuläget)
  - läroböcker och annat material som behövs i undervisningen
  - arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som behövs i undervisningen
  - de fem prov som förutsätts bli avlagda i slutet av gymnasiets lärokurs för att avlägga studentexamen och, i fråga om dessa, omtagning av underkända prov
  - Minst sju km långa skolresor (genomförs inom ramen för det nuvarande systemet för skolresestöd)
  - i vissa specialfall också inkvarterings- och resekostnader (över 100 km till närmaste läroanstalt)

Avgiftsfrihetstid (16 §)

- Till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år
  - inom denna tidsgräns tillåts byte av studieplats, deltagande i utbildning i övergångsskedet etc.
- Rätten upphör när en examen på andra stadiet har avlagts
  - för dem som avlägger dubbelexamen när båda är avlagda (enligt huvudregeln dock senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år)
- Vem omfattas av avgiftsfriheten?
  - ”är eller har varit en i läropliktslagen avsedd läropliktig”
  - tillämpas aldrig på studier som har inletts efter utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år

Förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan (16 §)

- Förlängs baserat på de perioder när studier efter den grundläggande utbildningen varit avbrutna
  - beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten (LPL 7 §)
  - bestämmelserna om tillfälligt avbrytande av studierätt i GymnL/YrkesutbL
  - dock högst ett år om grunden för avbrytandet är tillfällig vistelse utomlands eller någon "annan grundad anledning" i enlighet med utbildningslagarna
- Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan

Förlängning av avgiftsfriheten efter ansökan (16 §)

- Kan förlängas högst ett år om orsaken till att studietiden förlängs är:
  - 1) byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl
  - 2) inlärningsssvårigheter
  - 3) fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen
  - 4) fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs.
- Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten.

Avgiftsfrihetens omfattning

- Läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial är avgiftsfria.
- Avgiftsfria är dock inte musikinstrument, idrottsredskap eller andra motsvarande redskap och tillbehör som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen och som är avsedda för den studerandes personliga bruk och kan användas också utanför undervisningen.
- Skäliga avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna.

Gränsdragning i fråga om avgiftsfriheten

- Tillämpningspraxis från fall till fall samt rättspraxis
  - Vanliga frågor-spalten på minedu.fi
- **Undervisningen är alltid avgiftsfri**
- Omfattas av avgiftsfriheten:
  - certifikat och myndighetsavgifter (t.ex. hygienpass, kort för heta arbeten), som är en förutsättning för avläggande av examen
- Avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor
  - kostnader för resor och inkvartering, även utlandsresor
  - inträdesbiljetter under utfärder
- Det ska alltid finnas ett alternativ för att avlägga examen helt avgiftsfritt

Avgiftsfrihet och rättsskydd

- LPL 17 § 3 mom.
Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt förvaltningslagen om den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial och de avgifter som tas ut för de verksamheter som kompletterar studierna (endast) om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.
- Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Hörande av undervisningspersonalen (18 §)

- Utbildningsanordnaren ska höra undervisningspersonalen innan läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial anskaffas
- Undervisningspersonalens möjligheter att påverka tryggas

Principen om avgiftsfria skolresor

- Inom ramen för FPA:s system för skolresestöd
  - också i fortsättningen söks skolresestöd hos och beviljas av FPA
- Kommunen eller utbildningsanordnaren har **ingen skyldighet** att ordna skolskjuts
  - utbildningsanordnaren **kan frivilligt ordna skolskjuts**
  - skolresestödet betalas till utbildningsanordnaren om den studerande har rätt till skolresestöd
- Om man har sökt till den närmaste läroanstalten eller till en inom en annan kommuns område saknar betydelse
  - daglig skolresa

Skolresestödet – vad ändras?

- Framöver två lite olika former av rätt till skolresestöd
  - de som är berättigade till avgiftsfri utbildning i enlighet med läropliktslagen
  - övriga som är berättigade till stöd för skolresan (nuläge)
- Centrala förändringar
  - gränsen för den skolresa för vilken stöd betalas 10 km -> 7 km
  - självriskan (43 eur/mån.) slopas
  - Gränsen på 54 euro för minimikostnaderna slopas (nya mottagare särskilt inom HRT-området)

Former av skolresestöd

- Utgår i regel från att kollektivtrafik anlitas (billigaste biljettprodukten)
- Eget färdssätt om det inte är möjligt att anlita kollektivtrafik
  - Ersättning i euro i enlighet med UKM:s taxaförordning
  - Undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor (465/2019)
- Kan också betalas till utbildningsanordnaren om denne erbjuder skolskjuts

Särskilda inkvarterings- och reseersättningar (19–21 §)

- Om färdvägen från den läropliktiges hem till **närmaste** gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher är **över 100 kilometer**
  - den studerande kan välja mellan gymnasie- och yrkesutbildning
  - flera branscher = minst två utbildningsområden
  - undervisningsspråk finska eller svenska (undervisningsspråket enligt lagen om grundläggande utbildning)
  - samma principer för TUVÅ- och TELMA-utbildning, om den är den närmaste "lämpliga" utbildningen
- Ingen rätt om man utnyttjar sin rätt att söka fritt och söker in till utbildning längre bort
- Ingen rätt även om man t.ex. skulle söka till ett gymnasium med särskild utbildningsuppgift eller ett visst utbildningsområde som inte finns vid den närmaste läroanstalten
- Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av inkvarterings- och reseersättning efter ansökan
  - sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Inkvarteringsersättning

- För tiden mellan den dag då de årliga studierna börjar och den dag då de slutar, om studierna förutsätter boende på den ort där läroanstalten finns
- Skäliga månatliga boendekostnader för boende under studietiden, dock högst de maximala boendeutgifter som anges i 10 § i lagen om allmänt bostadsbidrag
- Den andel av skäliga boendekostnader som inte ersätts med stöd av någon annan lag (allmänt bostadsbidrag primärt)
- Ingen rätt om det finns möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internat

Reseersättning

- Rätt för dem som har rätt till inkvarteringsersättning
  - samt för dem som annars skulle ha rätt till inkvarteringsersättning, men som bor i avgiftsfritt internatboende
- Kostnaderna för resor mellan den läropliktiges hem och bostaden under studietiden i samband med veckoslut och lov ersätts
- Betalas utifrån det billigaste tillgängliga färdssättet (i regel kollektivtrafik)
- Om det inte är möjligt att anlita kollektivtrafik resekostnader för eget färdssätt enligt lagen om stöd för skolresor (i enlighet med UKM:s taxaförordning)

Andra förändringar att beakta i fråga om avgiftsfrihet

- Rätten till avgiftsfria dagliga måltider utvidgas bland de skolpliktiga
  - i gymnasieutbildning avsedd för vuxna (GymnL 35 §) och i utbildning för yrkesexamen (YrkesutbL 100 §)
- Gränsen för reseersättningar vid läroavtalsutbildning sjunker för läropliktigas del 10 km -> 7 km (YrkesutbL, 102 §)
- Platser på internatboende beviljas i första hand läropliktiga och andra som har rätt avgiftsfri utbildning (YrkesutbL 104 §)
  - dock med beaktande av behovet av en plats på ett internatboende
- Rätten till elevhälsa utvidgas för de läropliktiga (1 § i lagen om elev- och studerandevård)
  - i gymnasieutbildning för vuxna och i utbildning för yrkesexamen

Stödåtgärder för studerande med funktionsnedsättning

- Tillgång till stöd för lärandet enligt gymnasielagen och former för särskilt stöd och krävande särskilt stöd enligt lagen om yrkesutbildning
  - rätt till särskilt stöd även inom TUVA-utbildning
- Principerna för assistenter, tolkningstjänster och transporter ändras inte
  - assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för studierna enligt YrkesutbL, i övrigt via lagen om service och stöd på grund av handikapp
  - transporter: lagen om service och stöd på grund av handikapp m.fl.
  - FPA:s tolkningstjänster
  - Specialläroanstalternas internat
- LPL 17 §: **Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utreda behovet av tjänster och stödåtgärder samt hänvisa den läropliktige att söka de tjänster och stödåtgärder som behövs.**

TILLGÅNG TILL UPPGIFTER

Tillgång till uppgifter: handlednings- och tillsynsansvar (23 §)

- En undervisnings-/utbildningsanordnare och kommun med handlednings- och tillsynsansvar har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan undervisnings-/utbildningsanordnare eller kommun få de uppgifter som är nödvändiga för att kunna fullgöra sina uppgifter som avses i denna lag
  - om den läropliktiges ansökan till utbildning
  - om antagning och mottagande av studieplats
  - om inledande och avbrytande av studier och avbrytande av fullgörandet av läroplikten
- I praktiken huvudsakligen från antagningsregistret och informationsresursen Koski

Tillgång till uppgifter: avgiftsfrihet (23 §)

- Utbildningsanordnaren har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en utbildningsanordnare eller av den kommun som har handlednings- och tillsynsansvaret få de uppgifter som är nödvändiga för att utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra sina uppgifter i anslutning till den avgiftsfria utbildning som avses i denna lag
  - om en studerandes läroplikt
  - om tidigare studier
  - om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tidigare studier
- I praktiken huvudsakligen från informationsresursen Koski

Uppgiften om avgiftsfri utbildning ska föras in

- Utbildningsanordnaren ska när studierna inleds utreda om den studerande har rätt till avgiftsfri utbildning eller inte
- Uppgiften förs in i informationsresursen inom undervisning och utbildning
  - Lag om nationella studie- och examensregister 9 c §
  - Uppgiften om avgiftsfrihet används också av FPA och Studentexamensnämnden
- I informationsresursen ska det även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts (förlängningsperioden)

Läropliktsregister

- Nytt 2 a kapitel (Lagen om nationella studie- och examensregister)
  - de uppgifter som förts in i läropliktsregistret används vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar samt den avgiftsfria utbildning som enligt bestämmelserna i läropliktslagen ankommer på utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner
  - innehåller uppgifter om när en person börjat fullgöra sin läroplikt, om avbrytande av läroplikten och när den upphört samt uppgifter om den instans som har handlednings- och tillsynsansvar på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen
- Utbildningsanordnaren ska föra in uppgifter:
  - om läroplikten inleds vid någon annan tid än som 7-åring
  - beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten
  - uppgift om den (boende)kommun som lämnats ett meddelande om den läropliktige

Tillgång till uppgifter när en studerande övergår till en annan läroanstalt (23 §)

- När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning
  - ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de **uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning**
  - i praktiken i allmänhet uppgifter i anslutning till behov av särskilt stöd
  - motsvarande uppgifter ska lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren

Rektorns och lärarens rätt att få uppgifter (23 §)

- Utöver de nödvändiga uppgifter som ges i samband med att en läropliktig övergår
- Rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning har rätt att trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning av dem som deltar i **studerandevårdsarbetet**

Var kan man få närmare information?

Läropliktslag (1214/2020)

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2020/20201214>

Regeringens proposition RP 173/2020 rd

https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sidor/RP_173+2020.aspx

UKM:s webbsidor

<https://minedu.fi/sv/utvidgningen-av-laroplikten>

Vanliga frågor-spalten

<https://minedu.fi/sv/fragor-och-svar-om-laroplikten>

